

Wyrok z dnia 26 listopada 2003 r.

I PK 491/02

Zarządca ustanowiony na podstawie art. 45a ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80 ze zm.) jest uprawniony do powołania zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa.

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Herbert Szurgacz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 listopada 2003 r. sprawy z powództwa Janiny M. przeciwko Bielskim Zakładom Obuwia „B.” w B.-B. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 28 marca 2002 r. [...]

I. z m i e n i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Bielsku Białej z dnia 23 października 2001 r. [...] w ten sposób, że powództwo oddalił;

II. nie obciążył powódki kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Janina M., zatrudniona w B. Zakładach Obuwia „B.” od 1971 r., została w dniu 1 października 1994 r. powołana na stanowisko dyrektora do spraw handlu i marketingu. Organem powołującym był zarządca -manager tego przedsiębiorstwa. W dniu 28 czerwca 2001 r. ten sam zarządca-manager odwołał powódkę z zajmowanego stanowiska z jednoczesnym oświadczeniem o rozwiązaniu stosunku pracy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem, bez podania przyczyn rozwiązania stosunku pracy. W okresie trwającego wypowiedzenia powódka wystąpiła do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Bielsku-Białej o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne. Zdaniem powódki, jej zatrudnienie miało charakter zatrudnienia na podstawie umowy

o pracę, a nie powołania na stanowisko. Rozwiązanie stosunku pracy wymagało podania przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie umowy o pracę, co nie miało miejsca. Naruszenie przez pracodawcę art. 30 § 4 k.p. uzasadnia roszczenie o ubezpieczenie przy rozwiązaniu stosunku pracy.

Toczący się między stronami spór koncentrował się na kwestii charakteru zatrudnienia powódki. Wbrew twierdzeniom powódki, strona pozwana dowodziła, że jej zatrudnienie miało charakter zatrudnienia na podstawie powołania na stanowisko. Sąd Pracy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 23 października 2001 r. przywrócił powódkę do pracy. Zdaniem Sądu, z zajmowanym przez powódkę stanowiskiem dyrektora pionu, nie wiązało się uprawnienie do zarządzania przedsiębiorstwem i reprezentowania go na zewnątrz, w związku z czym jej stanowisko nie miało charakteru stanowiska dyrektora przedsiębiorstwa ani zastępcy dyrektora. Stosunek pracy powódki należy traktować jako „przekształcony z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 2 lutego 1996 r., a więc z dniem 2 czerwca 1996 r. w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony”. Brak podania w piśmie zwalniającym przyczyny wypowiedzenia uzasadniał przywrócenie powódki do pracy.

W apelacji od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła, że wprowadzie formalnie stanowisko powódki zostało określone jako „dyrektor ds. handlu i marketingu”, to jednak przy uwzględnieniu zakresu obowiązków i organizacyjnego usytuowania tego stanowiska w strukturze przedsiębiorstwa, odpowiadało ono stanowisku zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa. Wyrokiem z dnia 28 marca 2002 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił apelację. Sąd podzielił ustalenia i ich ocenę prawną dokonane przez Sąd Pracy. Dodatkowo wskazał, że statut pozwanego przedsiębiorstwa, przewidujący możliwość tworzenia stanowiska dyrektora pionu, był sprzeczny z art. 36 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych w związku z czym właściwy sąd powinien był odmówić jego rejestracji. Wadliwy statut nie może stanowić podstawy do tworzenia stanowisk nieprzewidzianych ustawą o przedsiębiorstwach państwowych oraz powołania na stanowisko w trybie art. 36 tej ustawy. Tym samym stosunek pracy powódki jako nieobjętej treścią art. 68 k.p. po nowelizacji uległ przekształceniu w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę.

Kasacja strony pozwanej została oparta na zarzucie naruszenia art. 68, 69 i 70 k.p. przez błędne przyjęcie, iż stosunek pracy powódki był stosunkiem na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, a nie na podstawie powołania na stanowisko, a odwołanie ze stanowiska wymagało uzasadnienia oraz na zarzucie naruszenia

art. 8 ustawy z dnia 26 lutego 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy przez przyjęcie, iż nowelizacja Kodeksu pracy dokonana tą ustawą spowodowała przekształcenie stosunku pracy powódki w zatrudnienie na podstawie umowy o pracę. Zdaniem skarżącej, za przyjęciem zatrudnienia powódki na podstawie powołania przemawia akt powołania jej przez zarządcę-managera BZO „B.” na stanowisko dyrektora do spraw handlu i marketingu, ujawnienie w rejestrze przedsiębiorstw w rubryce 4, w której wpisuje się dyrektora i jego zastępców, oznaczenie stanowiska powódki w statucie i przyznanie jej w nim prawa zastępowania zarządcy-managera w czasie jego nieobecności. Stanowisko powódki było stanowiskiem, o którym mowa w art. 44 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych; przepis art. 44 jest przepisem odrębnym w rozumieniu art. 68 k. p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja została oparta na usprawiedliwionych podstawach. W szczególności trafny jest zarzut kasacji naruszenia art. 68 k.p. przez przyjęcie, iż stosunek pracy powódki nie był stosunkiem pracy na podstawie powołania na stanowisko.

Nie ulega wątpliwości, że art. 44 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, według którego zastępcę dyrektora przedsiębiorstwa państwowego i głównego księgowego powołuje i odwołuje dyrektor przedsiębiorstwa za zgodą rady pracowniczej, stanowi podstawę prawną do zawiązania stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu art. 68 k.p., zarówno przed nowelizacją tego przepisu dokonaną ustawą nowelizującą z dnia 26 lutego 1996 r., jak i po tej nowelizacji. W pierwotnym brzmieniu przepis ten miał treść: Nawiązanie stosunku pracy z kierownikiem zakładu pracy i jego zastępcą następuje na podstawie powołania przez właściwy organ.

Po nowelizacji art. 68 § 1 uzyskał brzmienie: „stosunek pracy nawiązuje się na podstawie powołania w przypadkach określonych w odrębnych przepisach albo w przepisach wydanych na podstawie art. 298”.

Zagadnienie, które wymaga wyjaśnienia na tle spornej sprawy sprowadza się do odpowiedzi na pytania, po pierwsze, jaką pozycję prawną w przedsiębiorstwie państwowym ma zarządca-manager, w szczególności, czy przysługuje mu przewidziana dla dyrektora przedsiębiorstwa kompetencja do zatrudniania na podstawie powołania zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa (i głównego księgowego) oraz po

drugie, czy powódka została powołana na stanowisko zastępcy dyrektora (zarządcy-managera) przez ustanowionego zarządcę-managera pozwanego przedsiębiorstwa.

Stosownie do art. 45a ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych organ założycielski może powierzyć zarządzanie przedsiębiorstwem państwowym osobie fizycznej lub prawnej. Zarządca (osoba działająca w jego imieniu, jeśli zarządcą jest osoba prawna) jest umocowany do składania wszelkich oświadczeń woli w imieniu zarządzanego przedsiębiorstwa. W myśl art. 45b ust. 1 ustawy z chwilą objęcia obowiązków przez zarządcę organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa, a zarządca przejmuje kompetencję organów samorządu załogi i dyrektora przedsiębiorstwa, z wyjątkiem prawa sprzeciwu wobec decyzji organu założycielskiego. Zarządca przejmuje też kompetencje dyrektora przedsiębiorstwa i organów samorządu załogi z wyjątkami, o których mowa w art. 45b ust. 3 ustawy: prawa sprzeciwu wobec decyzji organu założycielskiego, przyjmowania i zatwierdzania sprawozdania finansowego, dokonania podziału na fundusze wygospodarowanego zysku przez przedsiębiorstwo oraz zasad wykorzystania tych funduszy. Wymienione wyjątki nie podlegają interpretacji rozszerzającej. Oznacza to, iż przejęcie przez zarządcę-managera kompetencji dyrektora przedsiębiorstwa obejmuje również przewidziane art. 44 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych prawo powoływania zastępcy dyrektora oraz głównego księgowego.

Za przyjęciem, iż powódka została powołana na stanowisko zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa w rozumieniu art.44 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych w związku z czym jej stosunek pracy został nawiązany na podstawie powołania, o którym mowa w art. 68 k.p., przemawia przede wszystkim okoliczność zastosowania przez zarządcę-managera w stosunku do powódki aktu powołania na stanowisko, co mieściło się w jego kompetencjach; nazwa stanowiska nie przesądza o jego charakterze. Ponadto na taki charakter tego aktu wskazuje ujawnienie powódki w rejestrze przedsiębiorstw w rubryce obejmującej dyrektora przedsiębiorstwa i zastępców dyrektora, przydzielenie powódce zakresu kompetencji obejmującego - w myśl statutu - między innymi zastępowanie zarządcy-managera w czasie jego nieobecności, bez ograniczeń co do zakresu tego zastępstwa. Przywołanie w tym miejscu statutu przedsiębiorstwa nie oznacza, iżby w statucie należało upatrywać źródła powołania powódki na stanowisko. Podstawę tę stanowi art. 45b w związku z art. 44 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych.

Argumentacja powódki w istocie odwołuje się do nazwy zajmowanego stanowiska, w której nie posłużono się określeniem zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa, a właściwie - zastępcy zarządcy-managera. W świetle powyższych rozważań, argumentacja ta nie może zostać uznana za przekonującą. W konsekwencji, też nie można uznać za trafne stanowiska, iż odwołaniu ze stanowiska i wypowiedzeniu umowy o pracę powinno towarzyszyć podanie przyczyn odwołania (wypowiedzenia). Zgodnie z art. 70 k.p. pracownik zatrudniony na podstawie powołania może być w każdym czasie - niezwłocznie lub w określonym terminie - odwołany ze stanowiska przez organ, który go powołał. Odwołanie jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę i poza zachowaniem formy pisemnej nie wymaga podania przyczyn odwołania.

Z przytoczonych motywów na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

=====